

# קוקיה בקו זר

על קובצי סיפוריו של זיגמונט פרנקל „התמנון“

מאת נורית זרחי

זיגמונט פרנקל; התמנון; סיפורים; הוצאת ספרית פועלים.

**א**ם נשאל לך את התהוה ובוהו שלנו, האם תחזיר לנו אתה את יבשת הסיפור? כך שואלים, אנחנו הקוראים, את הסופר המספר אותנו, לא מפני סקרנותו הבורה, לדעת מהי ותחתן מר א. עם נורת ב', אלא מפני שהסיפור, ורק הוא, מאפשר לנו לדעת, מהו עולמנו ומיהם אנו.

הסיפור הוא המוחלט היחיד שנוכל לאחוז בידיו בשט הנעשה התמידית של הקיום. שכן, התבונה היא המסר.

כישוראים, החיים על הלבה הרותחת של התהוות מדינה, וחריבות, את זקוקים יותר מכל — לסיפור. סיפור שיאזר אותנו, ויתן לנו ראי לראות מה הקורה לנו, מה עמדתנו המוסרית, ומדוע — ועל מה — אנו נאבקים. לכן יש לנו צורך גדול בספר סיפוריו של זיגמונט פרנקל.

בשט הקריאה המכור, שהשאלה של נקודת המבט, ואם אפשר, השאלה של איך נוצר סיפור הסיפור, היא הגזית המוסרית המקשר את כל הסיפורים.

עיון קצר בביגרפיה של הסופר מבהיר מדוע חשוב כל כך ענין זה.

□ **כמפולת הרוח**

זיגמונט פרנקל נולד בפולין בשנת 1909. אביו נאסר על ידי הנאצים ועקבותיו נעלמו. המשפחה נשלחה לסיביר ותורה לפולין אחרי המלחמה. פרנקל חי חמש שנים באנגליה ושנה בבלגיה, עד לפני עליית איצה ב"1952. זו ביגרפיה אישית, המייצגת ביוגרפיה של דור: אלה שלא נולדו בארץ והגיעו אליה מיבשת של מחשבות אחרות לחלוטין.

זה הנדשא בעיני מהו יבשת אחרת, האם יוכל לקרוא טוב יותר את מה שקורה בי יבשת שלנו, או אולי להימנע, וכדי לזהות את הסיפור, כבאוס של המקרים הנפולים זה על ברי זה כמפולת רוח, האם עליך להיות שייך, או בלתי שייך?

א.ב. קורשע ועמוס זה, אם אמר רק שניים מן הבלטים שבמפורים ילדי הארץ, מנסים — כיו שאר נסיבותיהם — להגיע אל המסר דרך השימוש הראשון מכל ראשית, והוא היתוש, לשם כך הם מנסים לרדת את חוצה המיתולוגי מתוך הרצף.

זיגמונט פרנקל עשה את תגועת העין ה' המוכת, כשהוא שואל: מה הם אותם מיתורטים, שהבאתי אתי, הנרועים במחוד כקווים בכפית ידי, המורענים שאליהם נשטכת המ?

ציאות זהו המעצבת אותה במחשבת בעלת שער?

המיתוס שמוסר בו פרנקל — הוא מיתוס חשיבות.

שלושת הגופים, הקובצים את שלושת שערי הספר — המדבר, היצר, הים — הם למעשה שלושת גופים נשניים, מנטאליים.

התנ"ך, המורה, ושוורשי התרבות האינדיבידואלית — היצר, ולבסוף התת מודע האיש, והקוסמוס המוסמל על ידי הים.

האם אני איש המדבר, בן לאומה שמקורה משם, איש התרבות האילוסית, שגדל על ברכי אנדמיה? או שמא מוטמני היא אישית ור פיסרה טבעי כים הבלתי-מודע שלי? מהו העוף הרלוואנטי לי ביותר?

□ **גופים ספרותיים**

מאחר שהגופים — הם גופים ספרותיים, כגופי של בורחם, הרי שאלת הרלוואנטיות נוסלת מאלה, ועומדת היצר, שאיפיתא — בניכרות הממסד של מי שאינו שייך מולך את הסופר מסיפור לסיפור, ממשה העומד על הר נב, עד לגוול הקוקיה המוטל בקו זר, ובסיפורים יש הזות-המקצת וחופש של מי



זיגמונט פרנקל

שנע בין גופים רבים, של מי שחש שאינו חייב לחלוק את עצמו כדי להשתתף, ולכן הוא יכול לראות את הרצות, שרצה את אביו, כאדם בעל רגש המוסמל אף הוא לרגש סבל; את מי שטבח בערביי כפר-קאסם כאיש מן השורה, שלשום לא היינו מזהים אותו דווקא עם הרצף קשאנתנו מתרגלים לסדאה אנחנו חללים לראות אותו, אבל האיש המרחף, האיש שאינו שייך, יכול לראות, בו בנסה, את שמונה תרועותיו של התמנון.

תן לט סיפור, אותנו מבקשים מבט כפי שמבקש ילד מאביו לפני השליה, אותנו צייר פים מלהביט כבלי לראות, אותנו צוגמים עיניים, ואתה, אלה כחוכ לנו את חלומותינו.